

1 Soluția unei probleme de extrem

Problema 1.1 Studiați punctele de extrem ale funcției $f : \{(x, y, z) \mid 3 + \frac{x}{2} + 5y + z > 0\} \rightarrow \mathbb{R}$,

$$f(x, y, z) = \sqrt{3 + \frac{x}{2} + 5y + z} - \frac{x^2}{8} + \frac{10y^2}{9} - \frac{2z^2}{25}.$$

Soluție.

$$\sqrt{3 + \frac{(1-0.01)}{2} + 5 \left(-\frac{9}{8}\right) + \left(\frac{25}{8}\right)} - \frac{1}{8} (1 - 0.01)^2 + \frac{10}{9} \left(-\frac{9}{8}\right)^2 - \frac{2}{25} \left(\frac{25}{8}\right)^2 - 1.5 = -1.5633 \times 10^{-5}$$

$$\sqrt{3 + \frac{(1-0.01)}{2} + 5 \left(-\frac{9}{8} + \frac{9}{8} \cdot 0.01\right) + \left(\frac{25}{8} - \frac{25}{8} \cdot 0.01\right)} - \frac{1}{8} (1 - 0.01)^2 + \frac{10}{9} \left(-\frac{9}{8} + \frac{9}{8} \cdot 0.01\right)^2 - \frac{2}{25} \left(\frac{25}{8} - \frac{25}{8} \cdot 0.01\right)^2 - 1.5 = 4.9384 \times 10^{-7}$$

Să observăm că punctele critice se obțin din sistemul

$$\begin{cases} \frac{\partial f}{\partial x} = 0 \\ \frac{\partial f}{\partial y} = 0 \\ \frac{\partial f}{\partial z} = 0 \end{cases} \Leftrightarrow \begin{cases} \frac{1}{4\sqrt{a}} - \frac{x}{4} = 0 \\ \frac{5}{2\sqrt{a}} - \frac{20y}{9} = 0 \\ \frac{1}{2\sqrt{a}} - \frac{4z}{25} = 0, \end{cases}$$

unde

$$a = 3 + \frac{x}{2} + 5y + z.$$

De aici rezultă

$$y = -\frac{9x}{8}, \quad z = \frac{25x}{8}, \quad a = 3 - 2x,$$

care introduse în prima ecuație ne dau soluțiile $x_1 = 1, x_2 = -\frac{1}{2}$.

Vom avea deci punctele critice

$$\left(1, -\frac{9}{8}, \frac{25}{8}\right) \quad \text{și} \quad \left(-\frac{1}{2}, \frac{9}{16}, -\frac{25}{16}\right).$$

Matricea hessiană va fi

$$H_f = \begin{pmatrix} -\frac{a^{-3/2}}{16} - \frac{1}{4} & -\frac{5a^{-3/2}}{8} & -\frac{a^{-3/2}}{8} \\ -\frac{5a^{-3/2}}{8} & -\frac{25a^{-3/2}}{4} - \frac{20}{9} & -\frac{5a^{-3/2}}{4} \\ -\frac{a^{-3/2}}{8} & -\frac{5a^{-3/2}}{4} & -\frac{a^{-3/2}}{4} - \frac{4}{25} \end{pmatrix}.$$

Pentru primul punct critic vom avea

$$H_f \left(1, -\frac{9}{8}, \frac{25}{8}\right) = \begin{pmatrix} -\frac{5}{16} & -\frac{5}{8} & -\frac{1}{8} \\ -\frac{5}{8} & -\frac{145}{36} & -\frac{4}{41} \\ -\frac{1}{8} & -\frac{4}{4} & -\frac{100}{100} \end{pmatrix}.$$

Să observăm că diferențiala de ordin 2 în acest punct este

$$\begin{aligned} d^2 f \left(1, -\frac{9}{8}, \frac{25}{8} \right) &= -\frac{5}{16} \left(h_1^2 + \frac{116}{9} h_2^2 + \frac{164}{125} h_3^2 + 4h_1 h_2 + \frac{4}{5} h_1 h_3 + 8h_2 h_3 \right) \\ &= -\frac{5}{16} \left[\left(h_1 + 2h_2 + \frac{2h_3}{5} \right)^2 + \frac{80}{9} \left(h_2 + \frac{9}{25} h_3 \right)^2 \right], \end{aligned}$$

deci este pozitiv semidefinită, adică nu putem aplica teoria generală pentru a deduce natura punctului critic.

Să observăm însă că, atunci când (x, y, z) variază în jurul lui $(1, -\frac{9}{8}, \frac{25}{8})$, suma $a^{-3/2} = (3 + \frac{x}{2} + 5y + z)^{-3/2}$ va fi de forma $1 \pm \varepsilon$, cu $\varepsilon > 0$ mic. Observând expresia hessianei, va rezulta

$$H_f = \begin{pmatrix} -\frac{(1 \pm \varepsilon)}{16} - \frac{1}{4} & -\frac{5(1 \pm \varepsilon)}{25(1 \pm \varepsilon)} - \frac{20}{9} & -\frac{(1 \pm \varepsilon)}{5(1 \pm \varepsilon)} \\ -\frac{8}{(1 \pm \varepsilon)} & -\frac{4}{5(1 \pm \varepsilon)} - \frac{4}{25} & -\frac{(1 \pm \varepsilon)}{4} - \frac{4}{25} \end{pmatrix}.$$

Atunci, pentru (x, y, z) în jurul lui $(1, -\frac{9}{8}, \frac{25}{8})$, vom avea că

$$d^2 f(x, y, z) = -\frac{5}{16} \left[\left(h_1 + 2h_2 + \frac{2h_3}{5} \right)^2 + \frac{80}{9} \left(h_2 + \frac{9}{25} h_3 \right)^2 \right] \pm \frac{\varepsilon}{16} [h_1 + 10h_2 + 2h_3]^2.$$

Aceasta ne sugerează să alegem

$$f \left(1 \pm \varepsilon, -\frac{9}{8} (1 \pm \varepsilon), \frac{25}{8} (1 \pm \varepsilon) \right).$$

Avem

$$\begin{aligned} f \left(1 - \varepsilon, -\frac{9}{8} (1 - \varepsilon), \frac{25}{8} (1 - \varepsilon) \right) &= \sqrt{3 + \frac{1 - \varepsilon}{2} - \frac{45}{8} (1 - \varepsilon) + \frac{25}{8} (1 - \varepsilon)} \\ &\quad - (1 - \varepsilon)^2 \left[\frac{1}{8} - \frac{10}{9} \frac{81}{64} + \frac{2}{25} \frac{625}{64} \right] \\ &= \sqrt{2\varepsilon + 1} + \frac{(1 - \varepsilon)^2}{2}. \end{aligned}$$

Atunci

$$f \left(1 - \varepsilon, -\frac{9}{8} (1 - \varepsilon), \frac{25}{8} (1 - \varepsilon) \right) > f \left(1, -\frac{9}{8}, \frac{25}{8} \right)$$

dacă și numai dacă

$$\begin{aligned} \sqrt{2\varepsilon + 1} + \frac{(1 - \varepsilon)^2}{2} &> \frac{3}{2}, \\ \sqrt{2\varepsilon + 1} &> 1 + \varepsilon - \frac{\varepsilon^2}{2}, \\ 2\varepsilon + 1 &> 1 + \varepsilon^2 + \frac{\varepsilon^4}{4} + 2\varepsilon - \varepsilon^2 - \varepsilon^3, \\ \varepsilon^3 &> \frac{\varepsilon^4}{4}, \quad 4 > \varepsilon, \end{aligned}$$

ceea ce este adevărat pentru $\varepsilon > 0$ suficient de mic.

Pe de altă parte

$$\begin{aligned} f\left(1-\varepsilon, -\frac{9}{8}, \frac{25}{8}\right) &= \sqrt{3 + \frac{1-\varepsilon}{2} - \frac{45}{8} + \frac{25}{8}} - \frac{(1-\varepsilon)^2}{8} + \frac{10}{9} \frac{81}{64} - \frac{2}{25} \frac{625}{64} \\ &= \sqrt{1 - \frac{\varepsilon}{2} + \frac{1}{2} - \frac{\varepsilon^2 - 2\varepsilon}{8}}. \end{aligned}$$

Atunci

$$f\left(1-\varepsilon, -\frac{9}{8}, \frac{25}{8}\right) < f\left(1, -\frac{9}{8}, \frac{25}{8}\right)$$

dacă și numai dacă

$$\begin{aligned} \sqrt{1 - \frac{\varepsilon}{2} + \frac{1}{2} - \frac{\varepsilon^2 - 2\varepsilon}{8}} &< \frac{3}{2}, \\ \sqrt{1 - \frac{\varepsilon}{2}} &< 1 + \frac{\varepsilon^2}{8} - \frac{\varepsilon}{4}, \\ 1 - \frac{\varepsilon}{2} &< 1 + \frac{\varepsilon^4}{64} + \frac{\varepsilon^2}{16} - \frac{\varepsilon}{2} + \frac{\varepsilon^2}{4} - \frac{\varepsilon^3}{16}, \\ \frac{\varepsilon^3}{16} - \frac{\varepsilon^4}{64} &< \frac{5\varepsilon^2}{16}, \\ \varepsilon - \frac{\varepsilon^2}{4} &< \frac{5}{16}, \end{aligned}$$

ceea ce este adevărat pentru $\varepsilon > 0$ suficient de mic.

Obținem așadar că punctul $(1, -\frac{9}{8}, \frac{25}{8})$ nu este punct de extrem.

Ne ocupăm acum de celălalt punct. Avem

$$a = 3 + \frac{x}{2} + 5y + z \Big|_{(-\frac{1}{2}, \frac{9}{16}, -\frac{25}{16})} = 4, \quad a^{-3/2} = \frac{1}{8},$$

deci hessiana va fi

$$H_f = \begin{pmatrix} -\frac{33}{128} & -\frac{5}{64} & -\frac{1}{64} \\ -\frac{5}{64} & -\frac{288}{5} & -\frac{32}{153} \\ -\frac{1}{64} & -\frac{32}{32} & -\frac{800}{800} \end{pmatrix} = -64 \begin{pmatrix} \frac{33}{2} & 5 & 1 \\ 5 & \frac{1730}{9} & 10 \\ 1 & 10 & \frac{306}{25} \end{pmatrix}.$$

Aceasta va fi negativ definită (matrice tare diagonal dominată), deci $(-\frac{1}{2}, \frac{9}{16}, -\frac{25}{16})$ este punct de maxim local. \square